

BALOGH MÁRTA

KARÁCSONY A HEGYEN

A hegyoldalt borító erdő minden évszakban gyönyörű.

Tavasszal a friss fű, a virágok, nyáron a dús, sötétzöld lombok, ősszel az ezerszínű avar, télen a derékig hóban álló fák, melyek ágaira ezüstös dérből szótt csipkét aggat a természet.

De nem mindenki a táj szépsége miatt költözik ide. Van, aki kényszerűségből. Úgy, mint a hegytetőn, az aprócska menedékházban lakó nő, meg a fia.

Az asszony az ablak mellett ült, és hajtotta a rokkát. Font. Igyekezett kihasználni a téli nap utolsó világosságát is, mert spórolni akart a gyertyával.

Most hirtelen megállította a rokka kerekét, kinézett a sötétedő erdőre, és elgondolkodott.

Csaknem egy éve éltek már itt. Igen, pontosan egy éve, szenteste volt akkor is, amikor az ura elhagyta őket.

- Nem bírom tovább! Ezt a szegénységet, ezt a nyomorúságot! Többre vagyok én hivatott! - mondta, és még aznap átköltözött a szomszéd utcában lakó gazdag özvegyasszonyhoz, este meg már nála is aludt. A családját nem kereste többet.

Addig árendásházban éltek lent a faluban. Szerényen, szükségben, de a két napszámából mindig került a házbérre, ennivalóra, meg hogy iskolába járassák a kicsi fiút.

Néhány hét múlva aztán minden összeomlott.

Nem tudtak fizetni, így a háztulajdonos kitette őket az utcára. Ott pusztultak volna el minden bizonnyal mind a ketten, ha az asszony gyerekkori jó barátja, az erdész nem segít rajtuk.

De segített. Megengedte, hogy elfoglalják a hegy tetején lévő elhagyott kis vadászházat, és annyi tüzelőt gyűjtsenek, amennyit csak akarnak. Sőt. Afelett is szemet hunyt, hogy Rózsa időnként nagy köteg venyigével a hátán, leballagott a hegyről, és kiáltozta a faluban:

- Rőzsét vegyenek! Kemencébe való venyigét vegyenek!

Egész évben gyűjtötte, főzte, aszalta az erdő terményeit, amiket aztán télen apránként eladogatott.

Mindenféle napszámot, mosást, vasalást, fonást vállalt a falusiaknak, így mindennap került ennivaló az asztalra.

Most hirtelen elszakította tekintetét az ablaktól, és az ágyon, a kályha mellett alvó kisfiára nézett.

- Szegénykém !- gondolta keserédes mosollyal – Jobb is ha alszik! Legalább átálmodja magát az ünnepen, és nem keresi az ajándékot!

De a gyerek ebben a pillanatban felült. Végigsimított kócos haján, megdörzsölte a szemét, és álmos hangon megkérdezte:

- Reggel van-e már anyám?

- Még csak délután, de nagyon esik a hó, és sűrű, sötét felhők takarják az eget. – válaszolta az asszony.
- Akkor jó! – sóhajtott megkönnyebbülten a fiú – Már azt hittem, átaludtam a szentestét! – és látva az édesanyja szomorú arcát, vidámságot tettetve tovább kérdezett:
- Vacsorázunk-e anyám?
- Persze.- törölte meg a szemét a nő – Maradt még kenyér tegnaptól. Kenek rá somlekvárt, jó vastagon. Van bőven. Gombalevest is melegíték, és hogy még mit eszel, az majd elvállik.

Néhány perc múlva minden bajáról megfeledkezve, boldogan nézte, ahogy Józsika beleharap a csapdába esett nyúl fűszeresen elkészített combjába.

Mikor a gyerek jóllakott, azonmód lekváros szájjal odaállt az ablak elé, kinézett, és maga elé morogta:

- Le kellene menni a faluba!
- A faluba? – hökkent meg az anyja – Ilyenkor? Ilyen időben? Ugyan minek?
- A Dénesékhez! – nyögte a fiú - A Dénes azt mondta, az apja megveszi neki karácsonyra azt a játékot, amit a bolt kirakatában láttunk. Kettő volt belőle. Fából faragott ló, rajta huszár ül. Piros a mentéje, kék a nadrágja. Ha meghúzzák a ló farkát, a vitéz szájához emeli a trombitáját, és vágatni kezd. Jaj, anyám, úgy szeretnék én is egy olyat! Annyira szeretnék! De legalább látni. Látni szeretném. Meenjünk le a faluuba!
- Most nem. – keményítette meg magát a nő – Ilyenkor nem illenék. De megígérem, holnap, ha jó idő lesz, lemegyünk a misére. Visszafelé aztán benézünk a Dénesékhez. Úgyis el akartam vinni az anyjának a fonalat, amit fontam. Készen vagyok veled.

A gyerek ebben megnyugodott, visszamászott az ágyba, és csakhamar újból elaludt.

Másnap az időjárás kegyes volt hozzájuk. A reggeli borongós, szürke, ködös időt verőfényes napsütés követte, így a csonttá fagyott havon, - amiből szerencsére nem esett sok – le tudtak csúszkálni a faluba.

A misén nagyon sokan voltak, és alig akart vége szakadni. A pap még az utolsó, búcsúzó szavakat kántálta, amikor Józsika már rángatta az anyja karját:

- Igyekezzünk! Ha Dénesék ebédhez ülnek, már nem szívesen látják a vendéget!

Pedig dehogynem látták szívesen!

A gazdaasszony kitárt karral, széles mosollyal fogadta őket.

- Gyertek csak, gyertek! Összekészítettem a számotokra egy csomagot. Van benne kenyér, liszt, szalonna, miegymás. Még a magam főzte szaloncukorból is tettem bele! Ja! És kifizetem a fonalat is.
- Azt már nem! – háborodott fel Rózsa – Ennyi finomságot? És még pénzt is? Nem fogadom el!
- Dehogynem! – mosolygott tovább a gazdaasszony – Az ajándékért nem szokás fizetni, a munkáért viszont igen. Úgyhogy itt a pénz, fogd a zsákot, és eredjetek. Így is besötétedik, mire a hegytetőre értek!

Nagy hálálkodással elbúcsúztak tehát, és anya meg a fia elindultak hazafelé.

Útközben Józsika szája be nem állt. Fecsegett, csacsogott:

- Ha látta volna anyám! Dénes háromszor is megengedte, hogy meghúzzam a ló farkát, sőt, búcsúzáskor negyedszer is! Hogy trombitált a vitéz, hogy vágatott!

Aztán hirtelen elkomolyodott.

- Mondja csak, anyám! A hegy túlsó oldalán tényleg sűrűbb az erdő? Több benne a termés?

- Azt beszélük. – vont a vállát az asszony – Én még nem jártam arra. De miért kérdezed?

- Azért, - húzta ki magát ünnepélyesen a gyerek – mert jövőre én már nagy fiú leszek. Segítek gyűjteni. Ha kétannyt gyűjtünk, kétannyi marad eladásra is. Akkor talán következő karácsonyra nekem is lehet olyan huszárom.

Rózsa nem válaszolt, csak megszorította a kisfia kezét, és némán ballagtak hazáig.

Otthon Józsika úgy el volt telve az élményekkel, hogy enni sem kért, csak az ágyba kíváncszott.

Lefeküdtek hát, és elfűjták a gyertyát.

De alig lobbant el a picike láng, a füst kesernyés szaga még érződött a levegőben, amikor hatalmas rúgásokkal megdördült az ajtó.

Az asszony talpra szökött. Keblére szorította a mindig odakészített kis baltát, és zuhogó szívvel várt.

- Ki lehet az? – gondolta – Csaknem egy éve lakunk itt, és még soha, senki nem háborgatott bennünket. Tudják, hogy innen nincs mit elrabolni!

A rúgások azonban megisméltődtek, és most már mély, öblös hang is társult hozzájuk:

- Eressz be, Rózsa! Mind a két kezem tele van, nem tudok tisztesség tudóan kopogtatni!

Aha. Erre már tudta hogy ki az. Ezer közül is megismerte volna az ura hangját.

Kinyitotta az ajtót, és a férfi belépett.

Drága báránypőr bekecs volt rajta, a fején prêmes kucsma. Mindkét kezében egy-egy nagy csomagot szorongatott.

- Eljöttem. – mondta egyszerűen – Csaknem egy éve nem láttalak benneteket, és hát mégiscsak karácsony van... Ajándékot is hoztam. – és Józsika kezébe nyomta az egyik dobozt.

Lett nagy sikongatás, tapsikolás, mikor az kinyitotta! Mert a csomagban ugyanolyan huszár lapult, mint a Dénesé.

- Nézze anyám! – visította – Itt a párja! Édesapám megvette nekem! – és húzkodta a ló farkát, vágatott a vitéz... Nem tudott betelni vele.

- Neked is hoztam valamit. – mosolyodott el a férfi, és a másik csomagból nagykockás, meleg kendő került elő.

Belekötötte Rózsa nyakába, megölelte, megcsókolta, és a fülébe suttogott:

- Boldog karácsonyt!
- Édesapám! – szaladt oda hozzájuk a gyerek – Ugye most már nem megy el tőlünk?

A férfi keze lehanyatlott. Zavartan motyogta:

- Nem tehetem fiam. Nekem már másik családom van. Tavasszal megszületik a húgod, vagy az öcséd. Vissza kell mennem.
- Úgy?! – sikoltotta a fiú – Vissza?! Hát akkor vigye ezt is! – És egyetlen mozdulattal az ajtófélfához csapta a gyönyörű játékot úgy, hogy az ezer darabra fröccsent.

Rózsa válláról is lecsúszott a kendő. Fogai közt szűrte, sziszegte a szavakat:

- Ezt is vigye kend, és ne jöjjön ide soha többet. Megértette? Soha többet!

Az ura magyarázkodni akart, állt egyik lábáról a másikra, mentegetőzött, de mivel azok ketten hátat fordítottak neki, nem tehetett mást, elment.

Amikor betevődött utána az ajtó, a kis kunyhóban csend lett, Szinte vágni lehetett, akkora csend.

Az asszony eszmélt először. Seprűt ragadott, és kezdte összetakarítani a széthullott játék darabjait. Lapátra tette, és beöntötte a kályhába.

- Ezt is, anyám. – nyújtotta felé Józsika a néhai huszár trombitájának egy darabját – Tűzre való ez is.
- Nem sajnálsz? – kérdezte az anyja.

A fiú megrázta a fejét:

- Nem. Nem sajnálok. Nem volt ez igazi ajándék. Igazi ajándékot nem azért ad valaki, mert bántja a lelkiismeret. Tudja, ki adott nekünk ma igazi ajándékot? Annus néném. Mennyi finomságot pakolt abba a zsákba! Még szaloncukrot is! Kóstoljuk meg, aztán ünnepeljünk együtt! Mert mi szeretjük egymást, és soha el nem válunk! Ugye?

Az asszony bólintott. Kivett egy szem szaloncukrot, kibontotta, Józsika szájába dugta, majd egy másikat a sajátjába, és lassan odasétált az ablakhoz.

De nem a sötét erdőre volt kíváncsi. Nem a fák hóba rajzolt sejtelmes árnyaira. Azért fordult el, hogy a kislánya ne lássa meg azt a pilláján rezgő könnycseppet, ami ekkor feltartóztathatatlanul elkezdett gördülni lefelé.